

ARHITECTUL PETRE ANTONESCU (1873–1965)

Sidonia TEODORESCU¹

sidonia.teodorescu@gmail.com

ABSTRACT: Petre Antonescu (1873–1965) is one of the most influential figure in Romanian twentieth century architecture. He was professor at the School of Architecture in Bucharest (1900–1938), he worked in the field of conservation and restoration of historical monuments and he is the author of many important buildings in Bucharest and in the country. He was president of the Romanian Society of Architects in 1912 and between 1919 and 1921 and member of the Romanian Academy since 1945.

Some of his best-known buildings are: in Bucharest, the Ministry of Public Works (nowadays, the City Hall Palace), the former Marmorosch-Blank Bank, the Brătianu House, the Oprea Soare House, the Faculty of Law, the Kretzulescu Palace, the „Nicolae Iorga” Institute of History, the Triumphal Arch and in the country, the former Administrative Palace in Craiova, the Cathedral in Galați (together with architect Ștefan Burcuș), the Casino and the „Palace” Hotel in Sinaia, the Palaces of Justice in Botoșani and Buzău.

KEYWORDS: Petre Antonescu, architecture, Neo-Romanian style.

Introducere

În aprilie 2015 s-au împlinit împlinit 50 de ani de la moartea lui Petre Antonescu (n. 29 iunie 1873, Râmnicu Sărat – d. 22 aprilie 1965, București). Arhitect remarcabil, Petre Antonescu s-a distins alături de înaintașul său, Ion Mincu, în afirmarea existenței unei arhitecturi românești. Personalitatea sa a dominat activitatea arhitecturală din România în prima jumătate a secolului XX.

Dintre numeroasele sale opere, cele mai reprezentative sunt în București: Palatul Primăriei Capitalei, Banca Marmorosch-Blank,

¹ Lector univ. dr. arh., Facultatea de Arhitectură, Universitatea „Spiru Haret”, București, membru al Diviziei de Istoria Tehnicii a CRIFST al Academiei Române.

Așezămintele Brătianu, casa Oprea Soare, Palatul Facultății de Drept, Casa de Cultură a Studenților, Palatul Kretzulescu (azi, sediu al Ministerului Educației Naționale), Palatul Societății Politehnica (azi, sediul AGIR), Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Arcul de Triumf de la Șosea, iar în țară: Palatul Administrativ din Craiova, Catedrala din Galați (unde colaborează cu Ștefan Burcuș), Cazinoul și Hotelul „Palace” din Sinaia, Palatele de Justiție din Botoșani și Buzău.

Fig. nr. 1 – Petre Antonescu [13, p. 38]

Date biografice

După absolvirea liceului în București, tot aici, studentul la Drept Petre Antonescu se apropie de „grupul reprezentanților de frunte din acea vreme ai artelor plastice românești. Problema specificului artei noastre pământene, care frământa mințile artiștilor progresiști, l-a atras într-atât încât, în cele din urmă, mânat de o adevărată pasiune a părăsit în 1893 studiile juridice pe care le începuse la București și a plecat la Paris să studieze arta de a construi”². În 1899, obține diploma de arhitect la École des

² Grigore Ionescu, *Arhitectura României pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1982, p. 554.

Beaux-Arts din Paris. Aici a obținut 6 medalii la diferite concursuri înainte de a termina studiile. Ca student, a întocmit proiectul unui Pavilion al României la Expoziția de la Paris din 1900, pentru care a fost făcut *Officer de l'Academie*.

A fost profesor la Școala de Arhitectură din București, unde timp de 38 de ani, a predat cursul de Istoria Arhitecturii (1900–1938; profesor onorific în 1900 și titular din 1903), iar între 1931–1938 a fost rectorul Școlii de Arhitectură. Foștii săi studenți își aminteau că desena foarte frumos și ținea cursuri magistrale, „vorbea rar, alegându-și cu grijă cuvintele, în fraze scurte și limpezi.” (Grigore Ionescu)

A activat în domeniul conservării și restaurării monumentelor istorice, legându-și numele de numeroase șantiere de restaurare din epoca interbelică. În domeniul valorificării patrimoniului artistic, alături de inginerul Gheorghe Balș și de arhitectul Nicolae Ghika-Budești, Petre Antonescu, în calitate de membru al Comisiei Monumentelor Istorice, a sprijinit arhitectii, punând bazele tradiției științifice de restaurare.

A fost președintele Societății Arhitecților Români în 1912 și între anii 1919 și 1921 și președintele Societății Arhitecților Diplomați între 1926–1932.

Recunoașterea contribuției sale la mișcarea artistică din prima jumătate a secolului XX i-a adus numirea ca membru al Academiei Române în anul 1945 (era membru onorific din 1936), iar din anul 1927, devenise membru corespondent al Secției de Arhitectură al Academiei „San Luca” din Roma. Discursul de recepție, ținut în 5 iunie 1947, a avut ca temă „Meșteri și arhitecți din trecut”.

Lucrări de arhitectură

A fost un „pasionat arhitect” și „constructor”³, activitatea sa prodigioasă cuprinzând numeroase lucrări – peste 40, majoritatea monumente istorice.

Elev al lui Guadet și discipol al lui Mincu, Petre Antonescu va da naștere formei clasice a stilului național. Căutător și descoperitor de valoroase monumente de arhitectură veche românească, pe care le-a evocat în culegeri de desene, acuarele și studii istorice, Petre Antonescu a crezut și el, ca și Ion Mincu, în inepuizabilul izvor de inspirație pe care îl cuprinde arta

³ *Ibidem*, p. 556.

creată în trecut de poporul român. Această orientare a constituit principala sa preocupare profesională. [12, p. 24]

Format în atelierul profesorilor Julien Guadet și Edmond Paulin, la vestita Școală de Arte Frumoase din Paris, orientată în acea vreme către un academism de factură clasică, Petre Antonescu și-a început cariera de arhitect sub semnul acestui curent, în spiritul și formele căruia a conceput și realizat multe dintre lucrările sale cele mai importante.

„Julien Guadet condamnă subordonarea arhitecturii arheologiei pure, pune bazele arhitecturii determinate de tradiție și context geografic, inoculând studenților germenii doctrinelor arhitecturii regionalist-naționale.” [10, p. 21]

În lucrarea sa de sinteză a propriei opere, *Clădiri. Construcții, proiecte și studii*, apărută în 1963, arhitectul își împarte din punct de vedere stilistic, opera în două categorii – „Arhitectură clasică” și „Arhitectură românească”. Petre Antonescu este primul arhitect care aplică stilul neoromânesc la scară monumentală, pentru imobile multietajate, cu funcțiuni complexe, definindu-și căutările drept încercări de a crea un „stil local original”.

Lucrări publice în București:

Palatul Ministerului Lucrărilor Publice (apoi al Primăriei Capitalei, 1904–1911; 1948–1950), pentru Ministerul de Construcții, restructurat după degradările suferite în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Arhitectul Petre Antonescu a colaborat cu inginerii Elie Radu și Gogu Constantinescu, la lucrările palatului, iar mobilierul s-a realizat după desenele arhitectului. Construcția, în sistem monobloc, fără rosturi verticale, a fost executată în două etape. Într-o primă fază, între anii 1906–1912, s-au construit demisolul, parterul, etajul 1 și etajul 2, iar după degradările suferite în timpul celui de al Doilea Război Mondial, între anii 1948–1950, a fost executată extinderea cu etajul 3 și parțial, etajul 4. După ce în 1948, Petre Antonescu a renovat clădirea și a supraetajat-o, în cădere s-a instalat Primăria Generală. În prezent, în clădire se desfășoară lucrări de consolidare și modernizare, de reabilitare și refuncționalizare.

În volumul *București: arhitectură și modernitate: un ghid annotat*, Editura Simetria, 2005, clădirea este prezentată astfel: „elementele autohtone (arcul trilobat, coloanele scunde și masive, capitelul bizantin, «brâiele», ancadramentele evocând detalii medievale), reluate în interior în holul și scara de onoare, sunt supradimensionate pentru a da formă ideii de stabilitate și autoritate a funcției publice.” [4, p. 47]

În această lucrare, Petre Antonescu realizează o sinteză între un plan clasicizant – bazat pe principiile axialității, simetriei, tratării deosebite a unui corp central, cu corpuri de colț puternic exprimate și acoperiș amplu cu pante pronunțate, cu fațade împărțite în registre horizontale clare – și vocabularul de detaliu propriu, reluat și la alte lucrări. [*ibidem*]

Banca Marmorosch-Blank din str. Doamnei nr. 4 (1913–1925)

Edificiul proiectat de Petre Antonescu va adăposti după 1945, Banca de Investiții, iar după 1990, BRD. Clădirea este realizată în stil neoromânesc, iar interiorul băncii este realizat în forme Art Nouveau și Art Déco. Impresionează holul mare destinat ghișeelor, care se înalță pe două niveluri, în jurul său aflându-se birouri. Mauriciu Blank a dorit o lucrare în stil național, după cum afirmă Petre Antonescu. Pictura interioară decorativă este realizată de Cecilia Cuțescu-Storck. Arhitectul a folosit materiale prețioase: granit de Suedia, marmură, blocuri de piatră de Rusciuk, fier forjat, bronz masiv etc. Din nefericire, în ciuda valorii incontestabile a lucrării, clădirea este, în prezent, părăsită.

Fig. nr. 2 – Fosta bancă Marmorosch-Blank. (Foto: Crisanta Măciuceanu)

Palatul Facultății de Drept, pe bd. Mihail Kogălniceanu nr. 24.

Între anii 1933–1936, cu fondurile colectate la inițiativa decanului Nicolae Basilescu și cu subvenții din partea regelui Carol al II-lea și

a ministerului de resort, s-a construit Palatul Facultății de Drept, după proiectul lui Petre Antonescu. Facultatea de Drept trebuia să constituie piesa centrală a „Cetății Universitare”, proiect inițiat de Carol al II-lea pe Splaiul Dâmboviței, iar alegerea lui Petre Antonescu este datorată prestigiului celui ce era rector în acea vreme, al Școlii de Arhitectură și fusese Președintele Societății Arhitecților Români. [4, p. 60]

Alături de interpretările arhitecturii românești, Petre Antonescu a reușit, cu egală siguranță și măiestrie, adaptarea într-un spirit contemporan a stilurilor istorice prezente în monumentala clădire a Facultății de Drept a Universității din București. Amplasată într-un generos spațiu verde, compoziția amplă, simetrică, dominată de marea aulă centrală, desfășoară principii planimetrice și plastice de inspirație clasică. [18] Statuile părinților dreptului modern de pe fațada principală sunt realizate de Ion Jalea, Ion Georgescu și Mac Constantinescu. [4, p. 60] Parte a aceluiași proiect, între anii 1935–1936, s-a construit Casa de Cultură a Studenților din Calea Plevnei, nr. 61, proiectul de beton armat fiind realizat de inginerul Emil Prager.

Palatul Elena Kretzulescu, str. Știrbei Vodă nr. 39, București.

În anii 1902–1904 Petre Antonescu modifică și extinde spre Cișmigiu o construcție mai veche, din secolul XIX. „Ioan Kretzulescu a făcut importante reparații ale casei sale din strada Știrbey Vodă, în anii 1862–1863, apelând la serviciile arhitectului dalmat Luigi Lipizer.”⁴ Clădirea beneficia de un parc în suprafață de aproape două hectare, cu terase, fântâni arteziene, bazine, izvoare și poduri. În 1927, Elena Kretzulescu vinde palatul municipalității. În 1928 se instalează aici Președinția Consiliului de Miniștri, din 1931, casa a adăpostit Muzeul de Artă Religioasă, din 1945 până în 1972 a fost sediu al Consiliului General al Sindicatelor din România, iar începând din 1972 până de curând, a fost sediul UNESCO.

Amplasat pe un teren denivelat, cu o pantă pronunțată spre Cișmigiu, concepția palatului valorifica orientarea amplă spre grădină; astfel, către stradă clădirea are demisol, parter, etaj și mansardă, iar către parc, demisol, parter, două etaje și mansardă. Palatul face parte din clădirile de început ale arhitectului, de factură eclectică de influență franceză, având elemente

⁴ Narcis Dorin Ion, *Palatul Elena Kretzulescu în Palate din București*, Noi Media Print, 2013, p. 185.

atât specifice neorenașterii franceze, cât și elemente din repertoriul heraldic european (scuturi, dragoni, vulturi, grifoni etc.).

Fig. nr. 3 – Palatul Kretzulescu. Cabinetul de Stampe al Academiei Române

Arhitectul folosește un repertoriu stilistic exuberant – sugerând imaginea unui castel – turnuri cu proporții medievale, ornamente ce imită creneluri și merloane, turlle în consolă, frontoane ascuțite, balustrade ajurate, himere, frize decorative, arcade, fleșe ale acoperișului, dragoni ce protejează intrarea, stau la baza turnurilor sau decorează burlanele etc.

Imobilul Societății Politehnica, Calea Victoriei nr. 118 (1925), inginer Constantin N. Vasilescu, proiectele de beton armat – ing. Emil Prager; astăzi, adăpostește sediul Asociației Generale a Inginerilor din România.

Deși proiectul fusese întocmit de Petre Antonescu în 1916, din cauza războiului, se amână începerea construcției, care a început în iunie 1925, iar inaugurarea a avut loc duminică, 11 martie 1928. Toate decorațiile și mobilierul de la etajul I s-au executat după indicațiile și sub controlul arhitectului Petre Antonescu.

„Sub aspectul plasticii se poate arăta că, în concepția arhitecturală a autorului, arcadele mari care compun ordonanța principală a fațadelor pe înălțimea de trei niveluri, sînt menite să imprime clădirii un accentuat caracter de monumentalitate prin forma și dispoziția lor, oarecum asemănătoare cu grandioasele arcuri care constituie frumusețea anticelor apeducte romane”. [3, p. 51]

Muzeul Arhivelor Statului ale cărui lucrări încep între anii 1911–1914 și care va fi finalizat în 1924 și inaugurat la 1 mai 1925 [8, p. 66]. Petre Antonescu este arhitectul care s-a implicat efectiv cel mai mult în lucrările Arhivelor Statului de la Mănăstirea Mihai Vodă. „Chiliile, anexele și zidurile, în principiu sediul Arhivelor Statului au fost demolate” în 1985 [16]. Arhitectul conduce lucrările între 1913–1914 și după Primul Război Mondial [8, p. 66]. Antonescu proiectează sala de muzeu a Arhivelor, închizând astfel golul rămas neconstruit pe latura sudică a chiliilor restaurate și reconstruite la începutul secolului XX după planurile succesive ale arhitecților Constantin Alexandru Băicoianu, Nicolae Gabrielescu și Cristofi Cerchez. [3, p. 45]

Imobil de birouri și locuințe al fostei societăți de asigurare Agrícola Fonciera – Splaiul Unirii, nr. 1 (1927–1930) – proiectul de beton armat – inginer Dumitru Marcu, execuția – antrepriza Tiberiu Eremie, aflat vizavi de imobilul Societății de Asigurare „Adriatică” (arh. Paul Smărăndescu, 1930). Ancadramentul și cariatidele care compun decorul portalului principal sunt executate din piatră de Câmpulung, de către sculptorul profesor Alexandru Călinescu. Glorietele cu coloane de pe terasele superioare ale celor două imobile au fost reluate în anii '80, la construcția blocurilor de pe Bd. Victoria Socialismului (actual Unirii).

Institutul de Istorie Universală „Nicolae Iorga”, Bd. Aviatorilor nr. 1 (1939).

Imobilul, inaugurat în ziua de 16 decembrie 1939, a fost realizat în stil neoclasic simplificat, cu sprijinul regelui Carol al II-lea; frescele care decorează intrarea sunt realizate de sculptorița Olga Greceanu. Înfrățind lupta dacilor cu romanii și intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia.

Conceput ca un „așezământ de cercetări și studii” [3, p. 71], imobilul este compus „dintr-un corp central, încadrat de o parte și de cealaltă de două aripi simetric așezate și de o importanță egală” [*ibidem*].

Petre Antonescu își descrie creația astfel: „Corpul central și una din aripi conține sălile și oficiile institutului propriu-zis, iar cealaltă aripă este ocupată la parter de cabinetul de studiu al directorului și de locuința acestuia. Două intrări marcate prin câte un peristil larg deschis spre bulevard, servesc fiecare aripă.” [*ibidem*].

Petre Antonescu făcea parte din Liga Culturală Română, prilej cu care l-a cunoscut pe Nicolae Iorga, pe care îl prețuia în mod deosebit. „Am fost

foarte fericit să știu ca dl. prof. N. Iorga a putut să afirme că munca mea dezinteresată a putut servi într-o măsură satisfăcătoare la ridicarea acestui monument și nu aș înțelege să am de primit vreo recompensă pentru o muncă considerată de mine ca o aleasă datorie.” (Petre Antonescu)

Arcul de Triumf

Tot lui Petre Antonescu i se datorează realizarea Arcului de Triumf de la Șosea, construit provizoriu din lemn și stucatură, în anul 1922, și ridicat în forma de azi, pe o structură de beton armat, în anul 1936.

Primul arc de triumf din Capitală, de dimensiuni modeste, a fost construit din materiale provizorii – lemn și stucatură, la rondul I de la Șosea, pentru a primi trupele revenite din Războiul de Independență în 1878, ulterior fiind demontat. Următorul arc de triumf – proiectat de Petre Antonescu, pe amplasamentul actual de pe șos. Kiseleff, în 1922 – a marcat efortul militar din Primul Război Mondial, apariția României Mari și încoronarea regelui Ferdinand I și a reginei Maria. Aceeași formă este reluată în 1936, folosindu-se o structură de zidărie masivă de piatră, pe un schelet de beton armat și placări cu piatră de talie, provenită din cele mai cunoscute cariere ale țării: Turcoaia, Câmpulung, Bașchioi, Bampton și Rușchița. Monumentul a fost conceput, așa cum afirmă însuși Petre Antonescu, „pe vechea temă a arcului de triumf cu o singură deschidere” și „închis și realizat într-o arhitectură și un stil amintind pe acelea ale vechilor monumente ale țării.”

Decorul sculptural se datorează sculptorilor Ion Jalea, Alexandru Călinescu, Mac Constantinescu, Constantin Baraschi, Mihai Onofrei, Cornel Medrea. Multe dintre aceste sculpturi, ca și inscripțiile sugerând întregirea României și rolul hotărâtor al regelui Ferdinand au fost distruse, îndepărtate sau acoperite, de exemplu, numele unor localități din Basarabia, între 1948 și 1949. Arcul de Triumf a fost curățat în 1960–1961, restaurat în iarna 1981–1982 și, după 1989, au fost restaurate vechile basoreliefuli și inscripții. Deoarece din cauza traficului intens din zonă și a trecerii timpului, monumentul se degradase foarte mult, în anul 2014, acesta a intrat într-un proces de consolidare și reabilitare.

În București, a mai proiectat și: imobilul cu Teatrul de Comedie – fostă Casă de Credit a Corpului P.T.T., din str. Poștei nr. 2 (proiectul de beton armat – inginerul Emil Prager), imobilul cu apartamente pentru funcționarii Băncii Naționale în Șoseaua Kiseleff, 12 (azi, Hotelul Triumf, 1935–1936).

Case în stil neoromânesc în București

Elev al lui Julien Guadet și al lui Edmond Paulin la Paris și discipol al lui Ion Mincu, Petre Antonescu va da naștere formei clasice a stilului național, astăzi numit neoromânesc.

Vila din str. Gina Patrichi (fostă Orlando) nr. 8 (1904) – astăzi Centrul Cultural al Republicii Ungare.

Clădirea a reprezentat „o primă încercare de arhitectură românească” [3, p. 55] a lui Petre Antonescu pentru o locuință orășenească. Friza de sub steașină este executată în frescă. „Dispoziția planului este concepută pe aceeași idee a grupării simetrice a tuturor camerelor principale împrejurul unei piese centrale, de forma unui octogon regulat, având funcția de hol deschis direct spre încăperile de recepție și camerele de locuit”, idee ce se va relua la casa Oprea Soare.

Fig. nr. 4 – Casa din str. Gina Patrichi nr. 8. Imagine de arhivă (sursa: *Cabinetul de Stampe al Academiei Române*) și fotografie din 2015

Vila dr. Ciru Iliescu, Piața G.C. Cantacuzino nr. 1 (1910).

Din anul 2010, clădirea, care a făcut parte din parcelarea Ioanid, este sediul Fundației Löwendal. Vila este proiectată în stil neoromânesc pentru un reprezentant al burgheziei medii, stilul ales de Petre Antonescu respectând „condițiunile de construcțiune” ale fostei Grădini Ioanid. La exterior, fațada este dominată de un turn ce „evocă foișoarele muntenești sau clopotnițele vechilor mănăstiri”⁵, turn ce adăpostește casa scării principale, iluminată de o fereastră înaltă cu terminație semicirculară subliniată de un arc în acoladă. Întâlnim elemente specifice stilului arhitectului: „loggii delimitate de arcade semicirculare sau trilobite sprijinite pe coloane scurte și masive, ferestre semicirculare surmontate de arce în acoladă, acoperișuri

⁵ Ruxandra Nemțeanu, *op. cit.*, p. 123.

cu pantă mare, cu streșini late, cu polate peste terase, susținute de stâlpi de lemn sculptați, frize cu ocnițe, alte profilaturi – toate amintind de culele și casele populare muntenești.” [10, p. 126]

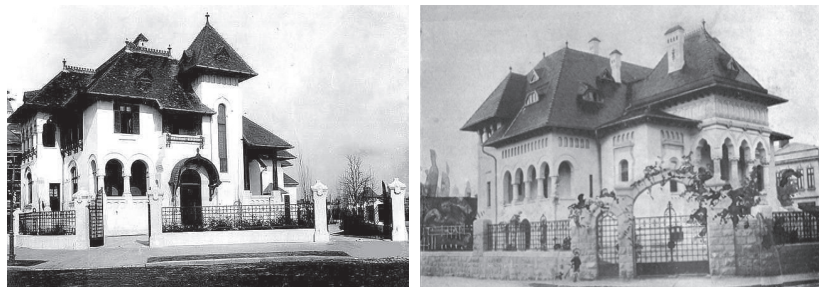

Fig. nr. 5 – Casa Ciru Iliescu (*stânga*); Casa Oprea Soare (*dreapta*). Cabinetul de Stampe al Academiei Române

Casa Dimitrie Oprea Soare, str. Poenaru Bordea (fostă str. Apolodor) nr. 2 (1914) – astăzi, unul dintre restaurantele Hanul Berarilor din București
Planimetric, arhitectul reia tipul de dispoziție a încăperilor, folosit la casa din strada Gina Patrichi în 1904.

Petre Antonescu, descriind casa din strada Apolodor nr. 1 afirma: „În ceea ce privește concepția arhitectonică, [arhitectul] s-a inspirat din ceea ce a putut considera pe atunci ca valabil pentru a fi păstrat sau adoptat în tradiția pământească a acestei arte, care era încă puțin cunoscută și doar sumar studiată, prin cele câteva exemple luate în mod obișnuit drept modele de arhitectură specific românească, precum erau biserica episcopală din Curtea de Argeș, Biserica Trei Ierarhi din Iași și Biserica Stravropoleos din București.” [3, p. 53]

Cele două fațade au drept element decorativ principal câte o loggie cu arcade diferite (cu arce semicirculare la loggia dormitorului mare și cu arce trilobate în zona intrării).

Ideea grupării camerelor principale în jurul unui hol central repetă planimetric tipul de locuință din strada Gina Patrichi și va fi reluat la casa Oromolu din Bd. Aviatorilor nr. 8.

Casele (așezămintele) Ion I.C. Brătianu, str. Biserica Amzei, nr. 3–5 (1908–1911 – corpul A; 1911–1913 – corpul B; 1929 – extinderea bibliotecii⁶),

⁶ A doua extindere a bibliotecii publice va avea loc în 1936–1940, adăugându-se un nou

constructor fiind inginerul Hugo Schmiedigen. Așezămintele Brătianu sunt construite în stil neoromânesc, sursa de inspirație fiind arhitectura brâncovenească. Interioarele sunt concepute în același stil neoromânesc.

Așa cum arată Petre Antonescu, ansamblul este compus din mai multe corpuri de clădire dispuse într-o incintă (A – imobil de raport cu trei apartamente, situat spre stradă și B – corpul nou al locuinței familiei Brătianu, cu o parte de recepție – hol, salon, birourile Elizei Brătianu și al lui Ionel Brătianu – și, separat, zona dormitoarelor și a serviciilor).

Locuința inițială a fost extinsă cu funcțiuni pentru o fundație culturală, „Așezămintele I.I.C. Brătianu” ce cuprinde, din 1928–1929, o bibliotecă, sală de conferințe, birouri și administrație. Fațada posterioară a ansamblului, ce se deschide spre bd. Dacia, beneficiază de amplasarea în fața sa, a statuii lui I.C. Brătianu, realizată în 1937, în granit negru, de sculptorul iugoslav Ivan Mestrovici.

„La locuințele particulare proiectate de arhitect se regăsesc întotdeauna variații pe temele arhitecturii brâncovenești: loggia din fațada principală are arcele trilobate, iar loggia din fațada posterioară are arce în plin cintru; loggia posterioară, prin intermediul unei scări monumentale, coboară în parc.” [10, p. 114]

În corpul fostei locuințe a familiei Brătianu au funcționat până acum câțiva ani, Fondurile Speciale ale Bibliotecii Naționale.

Casa Vintilă Brătianu din str. Aurel Vlaicu nr. 19 (1911–1912), construită pe lotul nr. 25 din parcelarea fostei Grădini Ioanid are fațade în stil național românesc și interioare eclecticice. Clădirea face parte din lotizarea Ioanid, prin al cărei regulament, municipalitatea recomanda *stilul național*. Între 1907–1910, beneficiarul, Vintilă Brătianu, era primar general al Capitalei, în perioada inițierii programului de parcelare a grădinii Ioanid, el fiind autorul moral al proiectului lotizării Ioanid.

„Unul dintre momentele cele mai importante din istoria casei a fost cu siguranță data de 4 august [1916], când în biroul lui Vintilă Brătianu s-a stabilit în secret momentul intrării României în Primul Război Mondial și s-a semnat Convenția între țara noastră și cele patru mari puteri: Franța, Anglia, Italia și Rusia. Un altul, de data aceasta cu efecte semnificative asupra clădirii, a fost anul 1950, când vila a fost naționalizată, pentru ca în anii '70 să fie închiriată de către statul român Ambasadei Americane. Recuperată și vândută de moștenitori

corp de clădire, sala de festivități, arhitect fiind Alexandu Iosif. [10, p. 119]

după Revoluție, în 2012, când se împlineau 100 de ani de la punerea pietrei de temelie, se deschidea șantierul pentru restaurarea clădirii.” [14]

Vila Malaxa, aleea Alexandru nr. 38, intersecție cu str. Ermil Pangratti
Proiectată de arh. Petre Antonescu și executată în anul 1930, clădirea are la exterior elementele definitorii ale stilului neoromânesc: împărțirea fațadei în partiții verticale, asimetria, un turn foisor, streșini late, acoperiș înalt cu pante abrupte, loggii, arce în plin cintru. Toate încăperile principale ale casei industriașului Nicolae Malaxa se grupează în jurul sălii mari de conferințe. Astăzi, aici își are sediul Institutul Cultural Român.

Fig. nr. 6 – Institutul Cultural Român

Reședințe eclectice în București

Casa Alexandru Marghiloman fusese ridicată în 1890 de arhitectul Paul Gottreau și transformată în 1906 de Petre Antonescu, pe terenul de la intersecția străzilor Mercur (azi, str. Pict. Verona) cu noul bulevard (azi, bd. Magheru)⁷; pe locul ei s-a construit imobilul ARO cu cinematograf, de echipa arhitectului Horia Creangă (astăzi, blocul Patria). În anii 1930, clădirea Marghiloman a fost demolată.

Petre Antonescu a mai proiectat în București și alte reședințe eclectice de factură Beaux-Arts: casa Constantin R. Geblescu⁸, str. Polonă, nr. 8, intersecție cu bd. Dacia (fosta Ambasadă a Irakului, 1912), casa Constantin (Dinu) I.C. Brătianu, din Calea Dorobanților nr. 16 (1909), casa Anton Enescu din str. Cobălcescu nr. 1, intersecție cu str. Schitu Măgureanu

⁷ Oana Marinache, *Știrbey: reședințe, moșii, ctitorii*, Editura ACS, București, 2014, pp. 294–295.

⁸ Senator, provenit dintr-o familie de mari proprietari funciari din Oltenia.

(azi, o secție a Ministerului Apărării Naționale), casa din str. Schitu Măgureanu nr. 11.

Alte lucrări în țară și străinătate

Dintre lucrările realizate în țară, menționăm: Palatul Administrativ din Craiova (1908–1913), Clădirea Navigației Fluviale din Galați; birourile magaziilor de cereale Constanța, 1907 (silozurile, concepția funcțional-constructivă ing. Anghel Saligny), Palate de Justiție în Botoșani și Buzău (1909–1912), Catedrala din Galați (1911, în colaborare cu Ștefan Burcuș).

În toate aceste clădiri monumentale, se întâlnesc numeroase interpretări originale și interesante ale pridvoarelor, loggiilor, ancadramentelor de ferestre și uși, brâielor și altor elemente ale arhitecturii românești.

Cazinoul și Hotelul „Palace” din Sinaia (1913–1914).

Construit la inițiativa Regelui Carol I; lucrările Cazinoului au început în 1912, fiind finalizate un an mai târziu, sub atenta supraveghere a arhitectului proiectant, antreprenor fiind Constantin M. Vasilescu. Modelul era cazinoul din Monte Carlo. Clădirea este de factură eclectică (academism de factură Beaux-Arts), cu influențe ale noului stil de la începutul secolului al XX-lea, Art Nouveau. În prezent în clădire se află Centrul Internațional de Conferințe care găzduiește activități publice și private.

Alte lucrări semnificative din provincie sunt: Conacul Brătianu de la Florica, Ștefănești, județul Argeș (1934), Conacul Mihail Oromolu de la Păușești-Vâlcea (1915–1916, preluat de BNR în urmă cu câțiva ani de la Finanțele Publice Vâlcea).

Petre Antonescu a fost și autorul clădirii „Accademia di Romania”, construită între anii 1930–1931, la Roma, în stilul arhitecturii neoclasiche și al Institutului Academic Român din Saranda – Albania.

„Un deceniu după încheierea Tratatului de Pace de la Paris din 1920, în 1931, profesorul N. Iorga a primit din partea poporului albanez și a regelui Zogu al Albaniei un teren pe malul portului Saranda (atunci Zogai, apoi Santa Quaranta, Porto Eda, în albaneză Saranda) aflat pe malul Mării Adriatice, în fața insulei Corfu, ca recunoștință pentru sprijinul dat de marele istoric român în obținerea și recunoașterea independenței statului albanez. Recunoștința regelui era așa de mare încât acesta s-a implicat direct în acțiunea de donare și alegere a terenului.” [17]

Fig. nr. 7 – Fotografie din 1939. Vedere dinspre mare a Institutului Academic Român din Saranda, Albania

Publicații și premii

Prima publicație în care își prezintă opera apare în 1913 (*Clădiri. Studii. Case. Biserici. Monumente. Palate. Încercări de arhitectură românească și clasică*, volumul I, București, 1913), iar în anul 1963, a apărut monumentală sa lucrare, *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, care face o amplă prezentare a arhitecturii sale. O lucrare bazată pe un text supus Academiei Romane în ședința publică din 20.01.1939 este *Renașterea Arhitecturii Românești. Stilul Regele Carol al II-lea*, apărută la Tipografia Carpați în 1939.

În lucrarea *Biserici nouă – proiecte și schițe*, apărută în 1942 și reeditată în 1943, arhitectul Petre Antonescu se dovedește un teoretician al istoriei arhitecturii bisericilor, studiind temeiurile arhitecturii bizantine.

În anul 1903, în revista *Literatură și artă română*, nr. VII, Petre Antonescu scria: „Există o artă românească, și nu vorbesc de arta românească modernă care-și are talentele sale, și încă mari de tot, ci de arta noastră veche, de marile ei tradiții, care s-au pierdut din ziua în care renegând și surghiunind tot ce era propriu sufletului lor. Românii, orbiți de lumea occidentală și într-un nobil avânt de deșteptare, au avut naivitatea acelor care cedează cu bucurie aurul blond și greu din țara lor, în schimbul sticlărilor fragile și orbitoare ce le aduc solii civilizației”.

Petre Antonescu a obținut Premiul de Stat în 1952, pentru refacerea și supraetajarea Palatului fost al Ministerului Lucrărilor Publice.

Bibliografie

Volume

- [1] Antonescu, Petre A., Clădiri. Studii. Case. Biserici. Monumente. Palate. Încercări de arhitectură românească și clasică, volumul I, București, 1913.
- [2] Antonescu, Petre, Meșteri și arhitecți români în trecut, Discurs rostit la 5 iunie 1947 în ședință publică solemnă, Imprimeria Națională, București, 1947.
- [3] Antonescu, Petre, Clădiri. Construcții, proiecte și studii, Ed. Tehnică, București, 1963.
- [4] Celac, Mariana; Carabela, Octavian; Marcu-Lapadat, Marius, București: arhitectură și modernitate: un ghid adnotat, Edit. Simetria, București, 2005.
- [5] Constantin, Paul, Dicționar universal al arhitecților, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- [6] Ion, Narcis Dorin, Palate din București, Noi Media Print, București, 2013.
- [7] Grigore Ionescu, Arhitectura României pe teritoriul României de-a lungul veacurilor, Edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1982.
- [8] Marinache, Oana, Cristofi Cerchez, un vechiu arhitect din București, Edit. ACS, București, 2012.
- [9] Marinache, Oana, Știrbey: reședințe, moșii, ctitorii, Editura ACS, București, 2014.
- [10] Nemțeanu, Ruxandra, Vila în stil neoromânesc, Edit. Simetria, București, 2014.
- [11] Prager, Emil, Betonul armat în România, vol. I, Ed. Tehnică, București, 1979.
- [12] Teodorescu, Sidonia, Niculae, Raluca, Bîrsan, Andrei, Țelea, Vasile, Dicționar al arhitecturii românești moderne (sec. XIX, XX, XXI) (literele A-C), București, 2012, pp. 23–25, <http://issuu.com/dictionaruar/>

Articole

- [13] Arhitectura română. Petre Antonescu, în *Printre hotare*, nr. 1 (mai-iunie)/1909, pp. 38–40.

Internet

- [13] Woinaroski, Cristina; Țugui, Reka, <http://www.igloo.ro/articole/casa-vintila-bratianu/>
- [15] <http://commons.wikimedia.org/>
- [16] Rezistența urbană <http://rn3.rennatys.info/ad3/cb3/a.JHBoeW8gfk4>
- [17] Berciu-Drăghicescu, Adina, Institutul Român de la Saranda. <http://www.art-emis.ro/stiinta/948-institutul-roman-de-la-saranda.html>
- [18] https://ro.wikipedia.org/wiki/Petre_Antonescu

Arhive

- [19] Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC) – Fond M.L.P., C.T.S., d. 7/1904.